

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

М. А. Лепський

“ 1 ” вересня 2017 р.

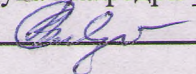
СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
спеціальності 054 – «Соціологія»

Укладач: кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології Бірюкова
Тетяна Федорівна

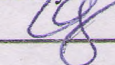
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “ 31 ” серпня 2017 р.
Завідувач кафедри соціології

 В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “ 31 ” серпня 2017 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

 О.С. Маліновська

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 6	Галузь знань <u>05 Соціально-поведінкові науки</u>	Нормативна	
Загальна кількість годин - 180	Спеціальність <u>054 Соціологія</u>	Рік підготовки:	
		2-й	2-й, 3-й
	Лекції		
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 4 год	Рівень вищої освіти: бакалаврський	32 год.	10 год.
		Семінарські	
		32 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		115 год.	162 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна структура суспільства» є вивчення і засвоєння студентами наукових засад аналізу соціальної структури як певної стратифікаційної системи, що поділяє суспільство на горизонтальні і вертикальні соціальні групи, обумовлені різноманіттям соціальних ролей і позицій (статусів), які об'єктивно виникають в ході суспільного поділу праці, соціальної диференціації і нерівності та існуючої у суспільстві системи цінностей і культурних стандартів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Соціальна структура суспільства» є: ознайомлення студентів з сутністю соціальної структури як взаємопов'язаної сукупності класів, соціальних груп, верств, шарів і прошарків, соціально-демографічних, професійно-кваліфікаційних, сімейно-побутових, територіальних, етнічних спільностей, що складуються і функціонують, відтворюються і змінюються на базі відносно стійких взаємовідносин; ознайомлення із різними підходами і соціологічними теоріями щодо розуміння соціальної структури; ознайомлення із тенденціями у розвитку соціальної структури сучасного суспільства, процесах соціальної

диференціації, появи нових соціальних груп і верств населення, процесах інтеграції в економіці, які відбиваються на соціальній структурі суспільства.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні

знати:

- зміст поняття «соціальна структура суспільства»;
- підходи і соціологічні теорії, що досліджують і пояснюють соціальну структуру;
- критерії, за якими відбувається соціальна диференціація;
- сутнісні характеристики основних елементів соціальної структури;
- сутність теорії соціальної стратифікації як впорядкованої сукупності ознак (критеріїв): форма власності, розмір доходу, престиж професії або виду діяльності, об'єм і доступ до влади, освіта, національність тощо;
- кількісні і якісні методи дослідження соціального розшарування;
- основні показники соціального розшарування.

вміти:

- оперувати науковими поняттями і категоріями соціальної структури: соціальна група, соціальна спільність, клас, верства, шар, прошарок, страта, соціальна роль, статус, позиція;
- визначати основні показники соціального розшарування;
- володіти прийомами аналізу соціальної структури соціальних систем різного рівня складності: конкретне суспільство, підприємство, установа, трудовий колектив тощо;
- здійснювати аналіз залежності соціальної структури від різних соціальних позицій, які займають індивіди, обумовлених їх професією, віком, освітою, доходом;
- застосовувати знання щодо соціальної структури суспільства для розрахунку вибіркової сукупності при проведенні масових опитувань населення в ході діагностики соціальних проблем, вивчення процесів соціально-економічного і соціально-політичного характеру;
- володіти методикою і процедурою вироблення управлінських впливів на компоненти соціальної структури суспільства у відповідності до сучасних теорій соціального менеджменту.

Міждисциплінарні зв'язки. «Соціальна структура суспільства» як спеціальна соціологічна теорія і навчальна дисципліна має широкі міждисциплінарні зв'язки. В першу чергу вона пов'язана з «Історією соціології». Саме в процесі вивчення історії соціології студенти вперше знайомляться із основними підходами і теоріями щодо розуміння соціальної структури і соціальної стратифікації. Також «Соціальна структура суспільства» пов'язана із дисципліною «Загальна соціологічна теорія». Вивчаючи загальну соціологічну теорію студенти пізнають основні соціологічні категорії: соціальна взаємодія, соціальний зв'язок, соціальні відносини, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути, соціальні статуси і ролі. Під час вивчення дисципліни «Соціальна структура

суспільства» студенти вчаться застосовувати їх щодо аналізу соціальної структури конкретного суспільства.

Важливе значення для вивчення «Соціальної структури суспільства» мають навчальні дисципліни прикладного спрямування, такі як «Програмування соціологічного дослідження», «Методи збору соціологічної інформації». Знання, отримані у ході вивчення цих дисциплін, допомагають студентам досліджувати соціальні проблеми, які виникають у різних соціальних групах, верствах, класах, шарах і прошарках. В той же час вивчення «Соціальної структури суспільства» може бути використане при вивченні дисципліни «Організація вибіркового соціологічного дослідження». Знання щодо соціальної структури суспільства використовується для розрахунку вибіркової сукупності при проведенні масових опитувань населення в ході діагностики соціальних проблем, вивчення процесів соціально-економічного і соціально-політичного характеру. Отже, дисципліна «Соціальна структура суспільства» є невід'ємною складовою професійної підготовки бакалавра соціології. Важливість даної дисципліни полягає і в тому, що її тематика є «наскрізною» і знаходить своє вираження в багатьох галузевих і спеціальних соціологічних дисциплінах, які вивчаються на подальших етапах професійної підготовки студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологічні засади дослідження соціальної структури

Тема 1. Вступ до курсу «Соціальна структура суспільства». Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання

Структура навчальної дисципліни і логіка розгляду її основних проблем. Досвід викладання дисципліни у вітчизняних та закордонних вищих навчальних закладах. Актуальність дослідження проблем соціальної структури на сучасному етапі розвитку суспільства взагалі і українського суспільства зокрема.

Ступінь розробленості даної предметної сфери в історико-соціологічній і сучасній науковій літературі. Огляд основної і додаткової джерельної бази щодо вивчення соціальної структури суспільства. Місце і роль дисципліни в системі соціологічного знання. Теорія соціальної структури як спеціальна соціологічна теорія.

Тема 2. Історичні аспекти дослідження соціальної структури суспільства

Теорія соціальної структури як базова соціологічна теорія. Уявлення про соціальну структуру суспільства в історії соціологічної думки. Г. Спенсер та його вчення про суспільство як соціальний організм. Соціальна структура як будова соціального організму. Соціальні інститути як елементи соціальної структури суспільства.

Марксистська теорія соціальної структури. Класи як основа соціальної структури. Причини виникнення класів. Головні ознаки класу. Поняття суспільних прошарків і соціальних груп у марксистській теорії.

Вчення Е. Дюркгейма про суспільство як надіндивідуальну реальність. Соціальна структура за Е. Дюркгеймом. Роль суспільного поділу праці у формуванні соціальної структури. Теорія соціальної солідарності.

Веберівський підхід до розуміння соціальної структури. Поняття «клас» у теорії стратифікації М. Вебера. Типологія класів при капіталізмі. Ієрархія статусних груп. «Партійний вимір» стратифікації. Взаємозв'язок класів, статусних груп і партій. Вплив теоретичних поглядів М. Вебера на розвиток стратифікаційних досліджень.

Тема 3. Сучасні парадигми дослідження соціальної структури суспільства

Сучасні підходи до визначення соціальної структури суспільства: теорії соціальних інститутів та теорії соціальної нерівності. Соціальна структура та соціальна стратифікація.

Проблеми соціальної структури у соціологічній спадщині П. Сорокіна. Поняття соціального простору. Фізичний і соціальний простір. Система соціальних координат. Поняття соціальної взаємодії. Соціальна взаємодія як базовий принцип побудови соціального простору. Теорія соціальних груп, критерії їх могутності, їхні типи. Поняття соціальної стратифікації. Феномен професійної стратифікації. Значення методології П. Сорокіна для сучасного дослідження соціальної структури.

Неомарксистські дослідження соціальної структури. Передумови становлення та основні напрямки соціоструктурних досліджень у неомарксизмі. Проблеми власності і контролю в сучасній економіці (М.Цейтлін, Х.Браверман). Теорії робітничого класу (С.Малле, А.Горц). Поняття «новий робітничий клас», «не-клас-не-робітників). Інтерес і соціальний досвід як критерії класової ідентифікації. Аналітичний марксизм Д. Ремера. Класова теорія Е. Райта. Контроль як фактор класової диференціації. Види контролю у сучасному світі. Загальна оцінка методології неомарксизму.

Теорія відтворення класового суспільства П. Бурдьє. Розколи з марксизмом як методологічна основа теорії соціального простору. Соціологія як «соціальна типологія». Поняття «соціального простору» і «соціального поля». Принципи побудови соціального простору. Капітал і його різні форми. Поняття класу у П. Бурдьє: клас можливий і клас дійсний. Поняття відтворення. Утворення і взаємовідношення класів. Ринок праці і сфера освіти. Поняття габітуса. Габітус, соціальне походження і соціальна структура. Методологія П. Бурдьє і межі її застосування при вивченні соціальної структури.

Аналіз соціальної структури в соціології Е. Гідденса. Поняття страти класу. Історичні типи стратифікації, їх специфічні риси. Основні класи сучасного суспільства. Методи дослідження соціальної структури. Проблеми

соціальної структури сучасних розвинутих країн. Гендер і стратифікація. Соціальний статус жінки як соціологічна проблема. Дослідження життєвого шляху сучасної жінки. Бідність як об'єкт соціокультурних досліджень. Концептуальні засади теорії структурації. Поняття соціальної структури і соціальної дії. Методологічна роль теорії структурації у сучасній соціології.

Тема 4. Структура суспільства як соціологічне поняття

Суспільство як соціальна система: системне уявлення про суспільство як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів. Соціальна система та соціальний простір. Структурний підхід до розгляду соціального простору.

Гносеологічний та онтологічний зміст поняття «соціальна структура». Взаємозв'язок понять «система» і «структура», їх співвідношення.

Основні категорії соціальної структури. Соціальна взаємодія. Причини і умови виникнення соціальної взаємодії у соціальних спільнотах. Види соціальної взаємодії. Соціальні зв'язки. Види соціальних зв'язків. Соціальні відносини. Види соціальних відносин. Вплив соціальної взаємодії, соціальних зв'язків і соціальних відносин на функціонування соціальної системи.

Розділ 2. Соціальна диференціація і соціальна нерівність

Тема 5. Соціальна диференціація

Поняття соціальної диференціації. Критерії соціальної диференціації та їх роль у формуванні соціальної структури. Види соціальної структури: соціально-демографічна, соціально-професійна і кваліфікаційна, соціально-територіальна і поселенська, соціально-етнічна, соціально-релігійна. Основні елементи соціальної структури суспільства: соціальні групи, спільноти, соціальні організації, соціальні інститути, особистість.

Тема 6. Соціально-демографічна диференціація суспільства і соціально-демографічна структура

Природні основи соціально-демографічної диференціації суспільства: вік, стать. Вікові відмінності та їх вплив на формування структури суспільства. Вікові соціальні групи: діти й підлітки, молодь, представники середнього віку, представники старшого й похилого віку. Особливості вікових соціальних груп та їхній вплив на функціонування й розвиток суспільства. Стать як критерій соціальної диференціації та її вплив на формування соціально-демографічної структури суспільства. Поняття гендеру. Соціальні організації за статевими ознаками.

Сімейний стан як критерій соціально-демографічної структури суспільства. Соціальні групи за критерієм сімейного стану: сімейні, розлучені, одинаки, сім'ї з дітьми, сім'ї без дітей, малодітні сім'ї, багатодітні сім'ї, молоді сім'ї.

Диференціація соціальних інтересів груп, що складають соціально-демографічну структуру суспільства та їх представленість у різноманітних

соціальних організаціях. Захист інтересів соціальних груп соціально-демографічної структури. Державні програми захисту соціально-демографічних груп.

Регіональні відмінності розбіжностей соціально-демографічної структури суспільства. Сучасні тенденції зміни соціально-демографічної структури суспільства.

Тема 7. Соціально-професійна структура суспільства

Визначення соціально-професійної структури суспільства. Фактори формування соціально-професійної структури. Організаційне оформлення соціально-професійних розбіжностей у суспільстві. Професія як основа соціально-професійної структури. Класифікація професій. Український класифікатор професій. Співвідношення галузевої (професійної) і кваліфікаційної структур

Характеристика соціальних груп, що складають соціально-професійну структуру суспільства. Професійні інтереси і суспільні потреби як основа формування системи організацій професійного характеру. Профспілки та їх роль у відстоюванні професійних інтересів населення.

Особливості соціально-професійної структури в Україні. Місце соціально-професійної структури у системі соціальної стратифікації. Взаємозв'язок соціально-професійної структури з іншими соціальними структурами.

Трансформація соціально-професійної структури у зв'язку із формуванням нового типу суспільства - інформаційного.

Тема 8. Соціально-етнічна структура суспільства

Поняття соціально-етнічної структури суспільства. Складові соціально-етнічної структури суспільства. Поняття етногенезу. Концептуальні підходи до вивчення етносу. Історичні аспекти складання українського етносу, українського народу, української нації.

Поняття «етнічність» та «етнічна ідентифікація» їх значення у соціально-етнічній структурі суспільства. Сучасний етнічний склад українського суспільства. Етноси і етнічні групи у складі українського народу.

Тенденції розвитку соціально-етнічної структури сучасного українського суспільства. Проблема формування сучасної української нації.

Поняття «національні меншини». Міжетнічні та міжнаціональні відносини.

Організаційне забезпечення і роль етно-національних інтересів у суспільстві. Національно-культурні об'єднання і організації в сучасному українському суспільстві.

Тема 9. Соціально-поселенська та територіальна структура суспільства

Соціально-територіальна та поселенська структура суспільства. Підходи до визначення. Соціально-територіальний і поселенський інтерес як основа соціально-територіального та поселенського структурування. Поселення як соціокультурне середовище і соціальна спільнота. Основні типи поселень та їх характеристики. Специфіка соціально-територіальних спільнот.

Фактори змін територіально-поселенської структури суспільства. Урбанізація та її вплив на зміни територіально-поселенської структури суспільства. Вплив територіально-поселенської структури на формування образу життя територіальних спільнот.

Відмінність територіально-поселенської структура індустріального суспільства від традиційного. Сучасні проблеми територіального поділу суспільства. Основні тенденції розвитку територіально-поселенської структури сучасного українського суспільства.

Тема 10. Місто як елемент соціально-поселенської структури, як об'єкт соціологічного аналізу

Місто як об'єкт соціологічного аналізу. Закономірності зародження, розвитку і функціонування міст. Зарубіжні концепції дослідження міст. Вітчизняні концепції дослідження міст.

Сучасне місто. Соціальна структура міста. Образ життя міського населення. Міські проблеми: економічні, психологічні, демографічні, екологічні.

Соціальне прогнозування розвитку міст. Урбанізація та її соціальні наслідки. Малі міста та можливості їх розвитку. Інфраструктура. Мегаполіси та їх проблеми.

Тема 11. Соціально-політична структура й організація суспільства

Суспільно-політичні орієнтації та інтереси як основа диференціації населення. Політичні партії як спосіб організаційного забезпечення соціально-політичних інтересів населення. Типологія політичних партій і рухів в Україні.

Структура політичних партій, їх внутрішня будова. Електорат політичних партій. Зв'язок політичних орієнтацій населення з їх соціальним положенням у соціальній структурі суспільства (майновим, територіально-поселенським, віковим, статевим, сімейним, освітнім, професійно-кваліфікаційним тощо).

Особливості політичної структури сучасного українського суспільства.

Тема 12. Релігійно-конфесійна структура суспільства

Духовно-релігійні цінності і традиції як основа диференціації суспільства сучасних держав на різні соціальні групи. Особливості соціальних груп, що ідентифікуються за духовно-релігійними ознаками.

Характер організаційного оформлення індивідів у соціальні групи за релігійними ознаками та захисту їх духовно-релігійних інтересів. Співвідношення духовно-релігійних і ідеологічних інтересів.

Специфіка еволюції духовних цінностей, модернізації ідеалів і цілей. Тенденції змін релігійних організацій у сучасних суспільствах.

Тема 13. Стратифікаційний підхід до визначення соціальної структури суспільства

Засоби виробництва і матеріально-речові елементи суспільного та індивідуального життя людей як основа соціально-економічної, майнової диференціації. Клас як основний елемент стратифікаційного підходу до визначення соціальної структури суспільства. Критерії класової диференціації у сучасному суспільстві: рівень доходу (багатства), освіти, престижу та владних повноважень.

Основні соціальні класи у сучасній системі стратифікації. Інституціональні і неформальні розбіжності класів. Пошук оптимального соціального механізму взаємодії вищих і нижчих класів, роботодавців та найманих працівників. Соціальне партнерство.

Основні класи та їх соціальні групи у сучасному українському суспільстві. Трансформація класової структури у зв'язку з переходом суспільства до нового етапу суспільного розвитку - інформаційного суспільства.

Тема 14. Маргінальність та бідність у контексті соціоструктурних змін в українському суспільстві

Механізми соціальної інтеграції. Концепція суспільства споживання (Ж.Бодрійяр). Ідеї З.Баумана та У. Бека про некласову систему соціальних відмінностей у постіндустріальному суспільстві. Нерівність на основі стилю життя та споживання. Теоретичний аспект дослідження бідності: причини, види та наслідки. Феномен демонстративного споживання та «наздоганяюча» бідність.

Соціальна поляризація. Концепція соціальної ексклюзії як наслідку групової монополії та спеціалізації. Бідність і соціальна депривація. Культурологічний аспект бідності. Процеси маргіналізації особистості.

Тема 15. Механізми відтворення та проблеми управління розвитком соціальної структури сучасного суспільства

Концепція соціального відтворення П. Бурд'є. Формування соціального капіталу як механізму соціального відтворення. Канали і фільтри соціального відтворення.

Складові соціально-трансформаційного процесу: переоцінка власного існуючого стану; перебудова (демонтаж) старої соціальної системи, ліквідація її наявних невідповідностей існуючому рівню розвитку суспільства; нове самовизначення суспільства (висування та обґрунтування шляхів подальшого розвитку).

Соціальна структура суспільства як об'єкт управління: загальні закономірності, джерела і рушійні сили її розвитку. Функції суб'єктів управління. Механізми управління різними елементами соціальної структури. Цілі управління. Принципи і методи управління розвитком соціальної структури. Соціальна політика держави як механізм управління соціальною структурою суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	с/п	Сам. робота		лекції	с/п	Самост. робота
1	2	3	4	5	8	9	10	11
Розділ 1. Методологічні засади дослідження соціальної структури								
Тема 1. Вступ до курсу «Соціальна структура суспільства». Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання	8	2	2	4	8	1		7
Тема 2. Історичні аспекти дослідження соціальної структури суспільства	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 3. Сучасні парадигми дослідження соціальної структури суспільства	16	4	4	8	16	1	1	14
Тема 4. Структура суспільства як соціологічне поняття	10	2	2	6	10			10
Разом за 1 розділом	46	10	10	26	46	3	2	41
Розділ 2. Соціальна диференціація і соціальна нерівність								
	Усього	Лекції	с/п	Самост. робота	Усього	Лекції	с/п	Самост. робота
Тема 5. Соціальна диференціація	8	2	2	4	8		1	7
Тема 6. Соціально-демографічна диференціація суспільства і соціально-демографічна структура	12	2	2	4	12	1	1	10

Тема 7. Соціально-професійна структура суспільства	12	2	2	8	12	1		11
Тема 8. Соціально-етнічна структура суспільства	14	2	2	10	14		1	13
Тема 9. Соціально-поселенська та територіальна структура суспільства	14	2	2	10	14	1		13
Тема 10. Місто як елемент соціально-поселенської структури, як об'єкт соціологічного аналізу	12	2	2	8	12		1	11
Тема 11. Соціально-політична структура й організація суспільства	14	2	2	10	14	1		13
Тема 12. Релігійно-конфесійна структура суспільства	12	2	2	8	12	1		11
Тема 13. Стратифікаційний підхід до визначення соціальної структури суспільства	12	2	2	8	12	1		11
Тема 14. Маргінальність та бідність у контексті соціоструктурних змін в українському суспільстві	12	2	2	8	12		1	11
Тема 15. Механізми відтворення та проблеми управління розвитком соціальної структури сучасного суспільства	12	2	2	8	12	1	1	10
Разом за 2 розділом	134	22	22	90	134	7	6	121
Всього годин	180	32	32	116	180	10	8	162

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Вступ до курсу «Соціальна структура суспільства». Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання	2	1
2	Історичні аспекти дослідження соціальної структури суспільства	2	1
3	Сучасні парадигми дослідження соціальної структури суспільства	4	1
4	Структура суспільства як соціологічне поняття	2	
5	Соціальна диференціація	2	
6	Соціально-демографічна диференціація суспільства і соціально-демографічна структура	2	1
7	Соціально-професійна структура суспільства	2	1
8	Соціально-етнічна структура суспільства	2	
9	Соціально-поселенська та територіальна структура суспільства	2	1
10	Місто як елемент соціально-поселенської структури, як об'єкт соціологічного аналізу	2	
11	Соціально-політична структура й організація суспільства	2	1

12	Релігійно-конфесійна структура суспільства	2	1
13	Стратифікаційний підхід до визначення соціальної структури суспільства	2	1
14	Маргінальність та бідність у контексті соціоструктурних змін в українському суспільстві	2	
15	Механізми відтворення та проблеми управління розвитком соціальної структури сучасного суспільства	2	1
Разом		32	10

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Вступ до курсу «Соціальна структура суспільства». Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання	2	
2	Історичні аспекти дослідження соціальної структури суспільства	2	1
3	Сучасні парадигми дослідження соціальної структури суспільства	4	1
4	Структура суспільства як соціологічне поняття	2	
5	Соціальна диференціація	2	1
6	Соціально-демографічна диференціація суспільства і соціально-демографічна структура	2	1
7	Соціально-професійна структура суспільства	2	
8	Соціально-етнічна структура суспільства	2	1
9	Соціально-поселенська та територіальна структура суспільства	2	
10	Місто як елемент соціально-поселенської структури, як об'єкт соціологічного аналізу	2	1
11	Соціально-політична структура й організація суспільства	2	
12	Релігійно-конфесійна структура суспільства	2	
13	Стратифікаційний підхід до визначення соціальної структури суспільства	2	
14	Маргінальність та бідність у контексті соціоструктурних змін в українському суспільстві	2	1
15	Механізми відтворення та проблеми управління розвитком соціальної структури сучасного суспільства	2	1
Разом		32	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Вступ до курсу «Соціальна структура суспільства». Теорія соціальної структури та її місце в системі соціологічного знання	4	7
2	Історичні аспекти дослідження соціальної структури суспільства	8	10
3	Сучасні парадигми дослідження соціальної структури суспільства	8	14
4	Структура суспільства як соціологічне поняття	6	10
5	Соціальна диференціація	4	7
6	Соціально-демографічна диференціація суспільства і соціально-демографічна структура	4	10
7	Соціально-професійна структура суспільства	8	11

8	Соціально-етнічна структура суспільства	10	13
9	Соціально-поселенська та територіальна структура суспільства	10	13
10	Місто як елемент соціально-поселенської структури, як об'єкт соціологічного аналізу	8	11
11	Соціально-політична структура й організація суспільства	10	13
12	Релігійно-конфесійна структура суспільства	8	11
13	Стратифікаційний підхід до визначення соціальної структури суспільства	8	11
14	Маргінальність та бідність у контексті соціоструктурних змін в українському суспільстві	8	11
15	Механізми відтворення та проблеми управління розвитком соціальної структури сучасного суспільства	8	10
Разом		116	162

8. Види контролю і система накопичення балів

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з дисципліни «Соціальна структура суспільства» включає:

Поточний контроль, який здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретних завдань. Поточний контроль також включає перевірку самостійної роботи студента (конспект самопідготовки до семінарського заняття, конспектування монографій, статей, підбір наукової літератури до конкретних тем, підготовка електронних презентацій з окремих тем курсу), складання таблиць, складання глосарію понятійно-категоріального апарату соціальної структури суспільства.

Оцінювання відповідей на практичному занятті:

3 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, активна участь у дискусії, чітке формулювання аргументів;

2,5 бала – змістовна відповідь на запитання, оперування джерелами, аргументованість відповіді.

2 бал – все вище перелічене, але при відсутності авторської позиції;

1,5-1 бала – змістовне доповнення;

0,5 бала – поверховий виклад матеріалу;

0 балів – відсутність відповіді.

Конспектування додаткової наукової літератури до 5-ти балів (в залежності від повноти)

Рубіжний контроль проводиться по завершенні вивчення тематичних розділів у вигляді підсумку балів за результатами навчальної діяльності на семінарських заняттях та виконання самостійної роботи.

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів засвоєння навчального матеріалу. Формою підсумкового контролю з дисципліни «Соціальна структура суспільства» є залік. Складовими заліку є письмова контрольна робота за матеріалами

теоретичного вивчення курсу, яка складається із 4 відкритих питань, кожне з яких оцінюється за п'ятибальною системою, де:

5 балів – повна змістовна відповідь на відкрите запитання, оперування теоретичними джерелами, науковою термінологією, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

4 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;

3 балів – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел;

1-2 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять;

0 балів – відсутність відповідей.

Загальна кількість балів – 20.

Відповіді на відкриті питання (письмові) передбачають перевірку вміння висловлювати думки, розкривати авторські концепції, логічно і аргументовано доводити власну думку і позицію. Під час відповіді перевіряється глибина (або поверховість) знання.

Електронне тестування системі електронного навчання Moodle – 20.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати під час підсумкового контролю (заліку) – 40 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

№	Вид контрольного заходу, кількість контрольних заходів, кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за один контр.захід	Усього балів
1.	Відповіді на семінарських заняттях	8	3	24
2	Виконання завдань самостійної роботи:	8	3	24
3	Конспектування наукової монографії (надати конспект, вільно володіти опрацьованим матеріалом)	1	6	6
4	Підготовка електронної презентації (відповідність усім вимогам: зміст, якість)	1	6	6
5	Виконання залікової контрольної роботи за матеріалами курсу	1	20	20
	Електронне тестове завдання в електронній системі Moodle	1	20	20
	Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Блау П. Различные точки зрения на социальную структуру и их общий знаменатель [Текст] / П. Блау // Американская социологическая мысль. – М., 1994. – С. 8-29.
2. Гидденс Э. Стратификация и классовая структура [Текст] / Э. Гидденс // Социолог. исслед. – 1992. – № 9. – С. 115–116.
3. Гидденс Э. Стратификация и классовая структура [Текст] / Э. Гидденс // Социолог. исслед. – 1992. – № 11. – С. 107—120.
4. Добреньков В.И. Социология [Текст] : В 3т. Т.2: Социальная структура и стратификация / В.И. Добреньков, А.И. Кравченко. – М.: «ИНФРА-М», 2000. – 535 с.
5. Ильин, В.И. Социальное неравенство [Текст] / В.И. Ильин. – М.: Ин-т социологии РАН, 2000. – 280 с.
6. Куценко О.Д. Социально-классовое пространство украинского общества: новые тенденции на фоне старых неравенств [Текст] / О.Д. Куценко // Харьковские социологические чтения - 97: Науч.-метод.обеспечение преподавания социол. дисциплин. Ч. 2.– Х., 1997.– С. 123–130.
7. Куценко О.Д. Суспільство нерівних. Класовий аналіз нерівностей в сучасному суспільстві: Спроби західної соціології [Текст] / О.Д. Куценко. – Х.: Вид.центр Харк.ун-ту, 2000 - 316 с.

8. Макеєв С. Структурна перспектива в сучасній соціології [Текст] / С. Макеєв // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. – № 1–2. – С. 27–35.
9. Мертон, Р. Соціальна теорія і соціальна структура [Текст] / Р. Мертон // Соціол. дослід. – 1992. – №2. – с. 118-124.
10. Симончук Е. Класові структури в порівняльній перспективі [Текст] // Українське суспільство в європейському просторі / Е. Симончук / під ред. Е. Головахи і С. Макеєва. – К.: Либідь, 2007. – С. 33–104.
11. Симончук Е.В. Професійна структура сучасної України [Текст] / О. Симончук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – № 3. – С. 62-99.
12. Якуба Е. А. Соціологія: Учеб. посібник / Е. А. Якуба. - Харків: Константа, 2007. - 164 с.

Додаткова:

1. Борецька Н. Середній клас як основа соціально-економічних перетворень суспільства / Н. Борецька // Регіональна економіка. – 2001. – № 2. – С. 17-20.
2. Етно-національна структура українського суспільства: Довідник / В. Б. Євтух, В. П. Трощинський, К. О. Чернова. - К. : Наук. думка, 2014. - 108.
3. Ильин В. И. Модели классовообразования в посткоммунистическом мире // Мир России. – 2008. – № 2. – С. 3–21.
4. Коваліско Н. В. Специфіка соціально-професійної структури сучасного українського суспільства / Н. В. Коваліско // Науковий вісник Львівського національного університету внутрішніх справ. - 2012. - № 1. С. 255-266.
5. Конкурентоспроможність територій: практ. посіб. / А. Ткачук, В. Толкованов, С. Марковський, [та ін.]. – К. : Легальний статус, 2011. – 252 с.
6. Нельга О. В. Этнический состав и этническая структура общества: попытка уточнения понятий // О.В. Нельга // Социодогия: теория, методы, маркетинг. – 2009. – №1. – 115 – 126 с.
7. Непійвода Т. В. Соціальна дистанція між віковими групами в українському суспільстві / Т. В. Непійвода // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Соціологія. - 2016. - № 1-2. - С. 54-58.
8. Носіков О. М. Динаміка змін професійної структури як чинник модернізації українського суспільства / О. М. Носіков // Економіка. - 2015. - № 2. - С. 95-105.
9. Симончук О. Взаємозв'язок професії і соціально-статусних характеристик / О. Симончук // Українське суспільство 1992–2009: динаміка соціальних змін; за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К.: ІС НАН України, 2009. – С. 48–59.
10. Ткаченко Т. П. Вплив підприємництва на формування якісно нової соціальної структури суспільства / Т. П. Ткаченко // Стратегічні пріоритети. - 2008. - № 1. - С. 96-101.

11. Шаповал І. Г. Етнічна структура та етнічний склад на прикладі українського суспільства / І. Г. Шаповал // Молодий вчений. - 2014. - № 1 - С. 235-240.

12. Шепеленко І. П. Сучасний мегаполіс як об'єкт соціологічного аналізу / І. П. Шепеленко // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. - 2012. - №3. - С. 115-120.

10. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Харви Д. Городской опыт. Социологические прогулки [Электронный ресурс] / Д. Харви. — Режим доступа : <http://www.urban-club.ru/?p=105>

3. Курило О. Соціально-економічна структура населення: освітньо-професійний вимір. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dspace.nbu.gov.ua:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/11847/16Kyri lo.pdf?sequence=1](http://dspace.nbu.gov.ua:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/11847/16Kyri%20lo.pdf?sequence=1)

4. Соціологія: Соціальна структура суспільства // Підручники on-line [Электронный ресурс] / М. П. Примуш – Режим доступу: http://pidruchniki.com/13340203/sotsiologiya/sotsialna_struktura_suspilstva

5. Соціологія: Соціальна структура суспільства// Підручники on-line [Электронный ресурс] / В. В. Бербець, О. А. Субот, Т. А. Христюк – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1584072012681/sotsiologiya/sotsiologiya>

6. Соціологія: Соціальна структура суспільства, місце в ній середнього класу // Підручники on-line [Электронный ресурс] / Г. В. Дворецька – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2979.html>

Погоджено _____

відділ з навчальної роботи

« _____ » _____